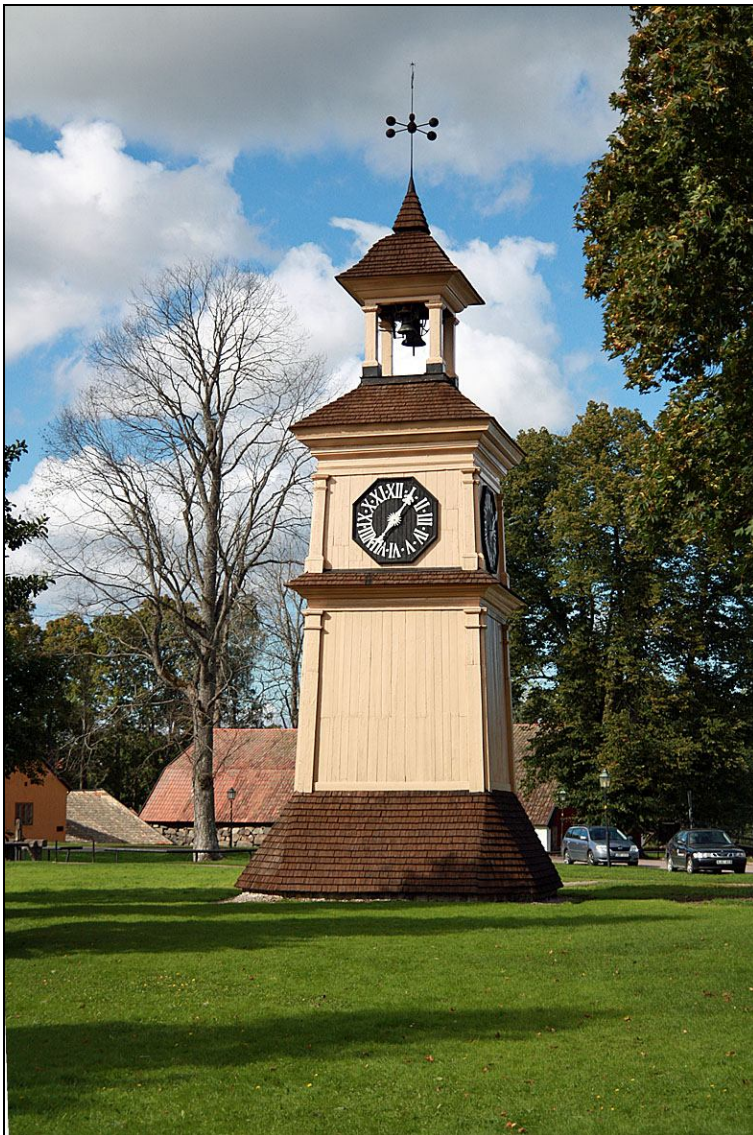

2010:35

ANTIKVARISK KONTROLLRAPPORT

Österbybruks klockstapel

FLYTTNING OCH RESTAURERING AV KLOCKSTAPELN I ÖSTERBYBRUK,
FILMS SN, ÖSTHAMMARS KN

UPPLANDSMUSEET

Per Lundgren 2010

Omslagsfotografi: Klockstapeln på sin nya plats efter flyttning och restaurering.
Foto: Per Lundgren, Upplandsmuseet 2010

Upplandsmuseets rapporter 2010:35

ISSN 1654-8280

© Upplandsmuseet 2010

UPPLANDSMUSEET

INNEHÅLL

Sammanfattning av utförda arbeten	5
Administrativa uppgifter	5
Historik	5
Utförda åtgärder	6
Flytt av stapeln	6
Yttre renovering	9
Inre renovering	11
Kulturhistorisk bedömning av utförda arbeten	11

Sammanfattning av utförda arbeten

Åtgärderna innefattade flytta av stapeln, yttre renovering, renovering av urverk samt översyn av el och åskskydd.

Administrativa uppgifter

Objekt	Österby bruks klockstapel
Socken	Film
Kommun	Östhammar
Beställare	Films pastorat
Arbetshandlingar	Hogmark & Hogmark AB 2007-11-09 samt Upplandsmuseet 2008-06-23
Entreprenör	Eriksson Bygg i Dannemora AB
Antikvarisk kontrollant	Upplandsmuseet genom Per Lundgren
Byggnadstid	2009 till september 2010
Antikvarisk slutbesiktning	2010-09-07
Länsstyrelsens tillstånd	2008-11-19, dnr 433-16327-07

Historik

Klockstapeln finns avbildad av Elias Martin på 1790-talet. Färgundersökningar som utfördes av Upplandsmuseet 2009 visade på tre färglager på stapelns panel: ytterst ca NCS 2020-Y20R, innanför denna ca NCS 1020-Y30R och underst ca NCS 2020-Y30R.

Färglager innan renovering. Foto Upplandsmuseet/Johan Dellbeck

Utförda åtgärder

Flytt av stapeln

Klockstapeln stod tidigare intill Långgatan vid T-korset med Gimogatan. Vägen hade successivt breddats och asfalten nådde upp till klockstapelns nedersta delar. Detta innebar problem med rötskador vilket motiverade flytten.

Klockstapeln på sin gamla plats intill Långgatan. Foto Upplandsmuseet/Johan Dellbeck

Innan flytten förbereddes en grundläggning på den nya platsen, ca 10 meter in från vägen mot Herrgårdsdammen. Detta innebar grävning till frotsfritt djup för hörnplintarna, formsättning och armering för platta och plintar. Urverket avlägsnades för reovering.

Vid flytten kapades de fastgjutna hörnstockarna efter att de förbundits med varandra med bultförband. För att kunna lyfta stapeln trädde ett par stålbalkar igenom stapeln strax under det horisontella sammanhållande stockvarvet i stapelns övre del. För att få igenom balkarna fick hål i panelen sågas upp. Stapeln lyftes sedan med lyftkran och placerades på den nya grunden.

Nya plintar formsattes och göts för hörnstockarna. Stockändarna isolerades med papp.

Klockstapeln på sin nya plats innan restaurering.

Formsättning av ny plint för hörnstockarna. Stockarna är fixerade efter flytten och inför ingjutningen med bulvförband och stålbalk.

Gjutning av plint för hörnstockarna. Stockändarna är isolerade med papp.

Färdig plint för hörnstockarna.

Utvändigt sattes slaggsten upp mot betongplattan och marken intill grusades.

Grundens betongplatta täcks av slaggsten och den omgivande marken är grustäckt.

Yttre renovering

Den yttre renoveringen innefattade lagning av de ingrepp i fasaden som man fått göra i samband med flytten samt renovering av ytskikt. Panelen skrapades, tvättades och målades med Engwall & Claesson linoljefärg i NCS S 2020-Y30R. Urtavlorna målades med svart linoljefärg, NCS S 8500. Visare och siffror blåstrades rena och målades sedan med brutet vitt, NCS S 1002-Y.

Förstugan och kjolen innan renovering. Foto Upplandsmuseet/Johan Dellbeck

Takfallens och kjolens spåntäckning var bristfällig och omkring 5 m² spån fick bytas ut. Spånen levererades av Hälsinge Takspån. De tidigare tjärade delarna av byggnaden tjärades med Skogens trätjära.

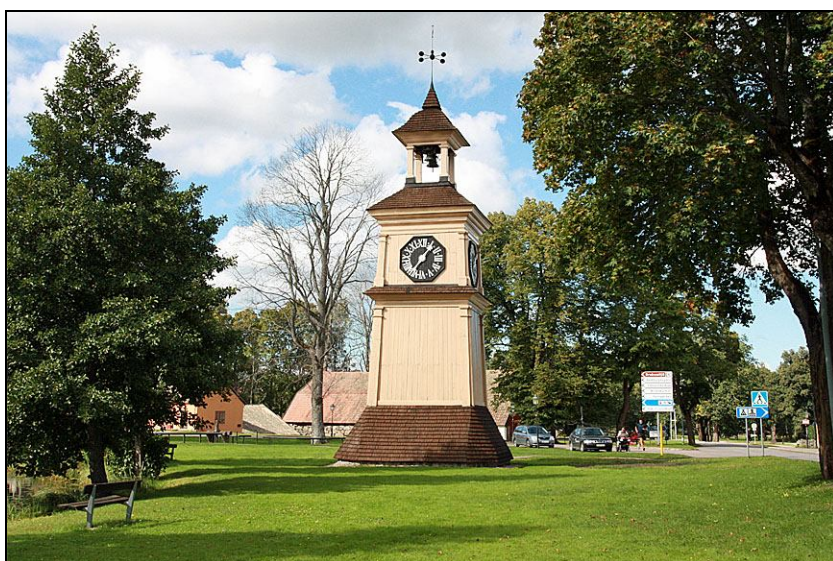
Förstugan och kjolen efter restaurering. Spåntäckningen har kompletterats och lagats och tjärstrykningen har förnyats..

*Urtavla innan
renovering. Foto
Upplandsmuse-
et/Johan Dellbeck*

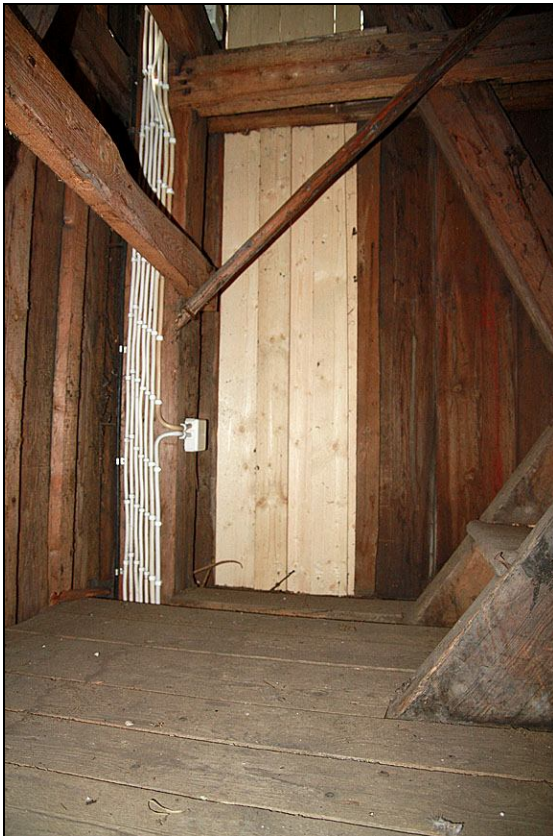
*Urtavla efter reno-
vering. Visarna
har blåstrats rena
från rost, rost-
skyddsbehandlats
och slutstrykts med
bruten vit linolje-
färg.*

*Klockstapeln på sin
nya plats efter re-
stauration.*

Inre renovering

Klockstapelns åskskydd sågs över i samband med åtgärderna. Nerledarna löper nu i stapelns norra och södra hörn. För att inte dra elkablaget på samma ställen som nerledarna flyttades elkablaget så att det samlades i stapelns västra hörn. I samband med omdragningen av elkablaget byttes elcentralen ut.

Nytt elkablage i stapelns norra hörn.

Ny åsknerledare i stapelns södra hörn.

Urverket renoverades av urmakare Veikko H. Tähtinen, Uppsala.

Kulturhistorisk bedömning av utförda arbeten

Arbetena har utförts i enlighet med godkända handlingar och med god omsorg om byggnadens kulturhistoriska värde.

